

• Pels-kompensasjonen

Daglig leder i Agri Analyse, **Christian Anton Smedshaug**, mener pelskompensasjonen kan bli «vilkårlig».

– Kan svekke tilliten til forvaltningen

Kampen om pelsnæringa

Onsdag forrige uke holdt landbrukspolitiske talspersoner fra de fire regjeringspartiene pressekonsferanse på Stortinget. Der presenterte de det de kalte en ny og forbedret kompensasjonsordning for pelsdyrbøndene.

Blant annet lovet de å ta kostnadene knyttet til riving og opprydding av pelsdyrhus. Samtidig snakket de om en forbedret kompensasjonsordning med formuleringen: «Vi ber regjeringen styrke kompensasjonsordningen gjennom å beregne en individuell kompensasjon (basert på bokført verdi) som tar hensyn til gjeldssituasjonen knyttet til pelsdyrdriften på hvert enkelt bruk.»

– Vilkårlig vurdering

Daglig leder i Agri Analyse, Christian Anton Smedshaug, som blant annet har økonomi som fagfelt, mener en individuell kompensasjon basert på bokført verdi vil føre til at det blir vanskelig å få en rettferdig og likeverdig kompensasjon for alle pelsdyrbøndene.

– Jeg tolker det som om det blir en individuell vurdering hvor det er vanskelig å regne seg fram til hva som blir kompensasjonen. Det blir også brukt «bokført verdi», som vil avhenge av hvordan den enkelte har styrt sin økonomi, hva slags kapital de har hatt tilgjengelig og hva som er tatt ut som vederlag fra arbeidet. Det blir en svært vilkårlig vurdering, som ikke bygger på objektive kriterier, eller en objektiv vurdering

av verdien av produksjon og investeringer, sier Smedshaug.

– Staten må være en påregnelig motpart, som har faste regler som gjelder for alle, og som gjør det mulig å ha en samlet vurdering som er gjenkjennbar i forskjellige saker. Slik at man ikke lager egne regler for hver enkelt sak, sier han videre.

Lav gjeld, liten erstatning?

Han mener en må bygge en kompensasjonsordning på generelle landbrukstakstregler og ekspropriasjonsrettslige grunnprinsipper for å gjøre prosessen mer ryddig. Ifølge jussnettstedet Jusstorget handler ekspropriasjon om «at noen, om nødvendig med tvang, blir fratatt eiendom eller rettigheter mot erstatning». Videre står det at «Grunnloven § 105 fastslår at det skal gis full erstatning ved ekspropriasjon».

– Hvis én bonde har betalt ned mye på gården og betalt ned mye på gjelda si, vil den få en ulempe i

Tilfeldig

«Det fører til at det blir en tilfeldig praksis som staten egentlig skal være garantisten mot.»

Christian Anton Smedshaug, daglig leder i Agri Analyse

forhold til en som har investert nylig og har høy gjeld?

– En risikerer at den som av forskjellige årsaker har lav gjeld ender opp med en svakere erstatning, selv om produksjonsapparatet kan ha nokså lik verdi. Det fører til at det blir en tilfeldig praksis som staten egentlig skal være garantisten mot, sier Smedshaug.

– Kan skape presedens

– Hvis det skulle komme lignende situasjoner i andre sektorer, hvor det vil kreves en kompensasjon, vil man måtte jobbe fram en individuell måte å kompensere på, hvis man gjør det nå?

– Det er en fare for at dette vil skape presedens for tilsvarende situasjoner. En kan se for seg et forbud mot uttak av torv, som det finnes bedrifter som har spesialisert seg på. Hvis det skal være en vilkårlig og tilpasset praksis i hvert enkelt tilfelle, vil dette forsterke tvilen om staten som en påregnelig aktør, og det vil svekke tilliten til det norske forvaltningssystemet, sier Smedshaug.

Han mener derfor det blir viktig hva som blir utfallet i denne saken som er knyttet til kompensasjon for avvikling av pelsdyrnæringen.

– Dette er en mulig viktig prinsipiell avklaring, som kan legge føringer for tilsvarende saker. Det betyr at dette har dobbelt betydning: Både en rettferdighet overfor dem som rammes i dette tilfellet, men også en ryddighet for fremtiden. Begge deler er avgjørende, sier han.

Lars Bilit Hagen

lars.hagen@nationen.no

Endringer om kompensasjon: Regjeringspartiene, ved næringspolitiske talspersoner, vedtar en ny kompensasjonsordning til pelsdyrbønder som må avvikle driften.

Stiller spørsmål ved pels

Lederen i næringskomiteen, Geir Pollestad (Sp), vil ha klarhet i hvordan pelskompensasjonen vil slå ut før den skal vedtas i Stortinget.

Regjeringens forslag til forbedret kompensasjonsordning for pelsdyrbøndene oppfattes som noe uklare, og en av dem som ber om avklaringer er lederen i næringskomiteen, Geir Pollestad (Sp).

Han har sendt en rekke spørsmål til landbruksdepartementet om hvordan de har tenkt til utforme lovverket, og hvordan kompensasjonsordningen som de landbrukspolitiske talspersonene til regjeringspartiene la fram vil skille seg fra den som lå

til behandling i utgangspunktet.

– Hvor mye vil dette øke kompensasjonen sammenlignet med modellen beskrevet i proposisjonen? spør Pollestad.

Han setter også spørsmålstegn ved om det vil være lovlig å gi ulike erstatning til to produsenter som driver en likeverdig produksjon, men hvor den ene har prioritert å nedbetale gjelden og den andre ikke. Det stilles også spørsmål om hvilken bokført verdi et pelsdyrhus vil ha i 2025, når næringen avvikles, om det har en bokført verdi på en million kroner i 2017.

Økonomisk tap?

Det har også vært en del ulike formuleringer fra forskjellige hold angående hvordan erstat-

Personer Margunn Ebbesen (H), Morten Ørsal Johansen (Frp), André N. Skjelstad (V) og Steinar Reiten (KrF), la fram sine endringer for kompensasjon.
Foto: Jon-Fredrik Klausen

Fakta

Pelskompensasjon

- Dette er punktene regjeringspartiene på Stortinget trakk fram som de vesentlige endringene som er gjort fra regjeringens proposisjon:
- Riving/opprydding: Vi ber regjeringen ta et større ansvar og dekke de faktiske kostnadene knyttet til riving og opprydding av pelsdyrhus
- Kompensasjon for ikke-realiserbar kapital: Vi ber regjeringen styrke kompensasjonsordningen gjennom å beregne en individuell kompensasjon (basert på bokført verdi) som tar hensyn til gjeldssituasjonen knyttet til pelsdyrdriften på hvert enkelt bruk. Tispetillegget ligger fast
- Omstilling/pensjon: I tillegg til de 100 mill. kroner i omstillingsmidler, ber vi regjeringen utvide kompensasjonsordningen slik at det kompenseres for lavere årlig alderspensjon som følge av uttak av alderspensjon tidligere enn fylte 67 år

KILDE: FREMSKRITTS-PARTIET.NO

-kompensasjonen

ningen skal dekke gjeld og økonomiske tap. Dette peker også Pollestad på i sine spørsmål til departementet.

– Statsminister Erna Solberg skrev i et brev 23. mai 2019 til Ingeborg Dolve at overgangsordningen og kompensasjonsordningen skal virke «slik at de ikke taper for mye på det.» Har regjeringen gått bort fra det prinsippet som uttalt av blant andre tidligere landbruksminister Jon Georg Dale (Frp) om at ingen skal lide økonomisk tap? spør lederen av næringskomiteen.

Ulike formuleringer

Også Høyres landbrukspolitiske talsperson, Margunn Ebbesen, brukte en lignende formulering

under pressekonferansen forrige uke.

– De skal ikke ha store tap etter at de må legge ned næringa. Det har vært veldig, veldig viktig for oss, sa Ebbesen samtidig som hun uttrykte at dette har vært en vanskelig sak for Høyre. I pressemeldingen partiet publiserte på sine

egne sider står det vel å merke at «Det skulle bare mangle at staten kompenserer bondene for de faktiske kostnadene.»

I pressemeldingen til Fremskrittspartiet gikk det tydeligere fram at pelsdyrbøndene skal være gjeldsfrie:

«Morten Ørsal Johansen har

Har flere spørsmål

«Har regjeringen gått bort fra prinsippet om at ingen skal lide økonomisk tap?»

Geir Pollestad (Sp), leder næringskomiteen

vært saksordfører for proposisjonen. Han har hele tiden vært soleklar på at det er uaktuelt å la pelsdyrbøndene sitte igjen med gjeld:

– FrP har hele tiden vært opptatt av at når vi er nødt til å legge ned en næring, skal det kompenseres for. Kompensasjonen skal dekke de faktiske kostnadene. Det er rett og rimelig, sier Ørsal Johansen.»

Det bekreftet Ørsal Johansen i en tekstmelding til Nationen på kvelden etter pressekonferansen. På spørsmål om pelsdyrbøndene skal kompenseres slik at de ikke har «for stor gjeld» eller slik at de «ikke har gjeld» svarte han følgende:

– Ikke har gjeld knyttet til pelsdyrproduksjonen.

I pressemeldingen til Kristelig

Folkeparti etter pressekonferansen forrige uke sto det at dette vil «sikre et rimelig oppgjør». Venstre har vært partiet som har kjempet gjennom avviklingen av pelsdyrnæringen. Også de skrev i sin pressemelding forrige uke at «Samtidig er det viktig å sikre at de som har drevet pelsdyroppdrett til nå, får et skikkelig oppgjør». Venstres landbrukspolitiske talsperson André Skjelstad hadde også følgende formulering i pressemeldingen.

– Jeg har stor tillit til at fylkesmennene, landbruksdirektoratet og regjeringen i samarbeid med næringen vil sikre at prosessen framover blir god og grundig, slik at ingen havner i et ufore som følge av vårt vedtak.